

Sygnatura akt II C 683/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 września 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca Sędzia SR A. S.

Protokolant sekr. sąd. M. O.

po rozpoznaniu w dniu 18 sierpnia 2015 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy w powództwa J. A.

przeciwko K. K.

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne

1. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda J. A. umowę sprzedaży samochodu marki V. (...) rok produkcji 2004, o nr rej. (...), nr VIN (...), która to umowa została zawarta w dniu 11 marca 2011 roku pomiędzy K. K. i J. K. (1), w zakresie wierzytelności J. A. w kwocie 145.182,33 zł (sto czterdzieści pięć tysięcy sto osiemdziesiąt dwa złote trzydzieści trzy grosze) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 4 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty i w kwocie 4272,62 zł (cztery tysiące dwieście siedemdziesiąt dwa złote sześćdziesiąt dwa grosze), wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 8 października 2010 roku w sprawie o sygn. akt X GC 329/08 oraz w zakresie wierzytelności J. A. w kwocie 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) wynikającej z wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 kwietnia 2011 roku w sprawie o sygn. akt I ACa 75/11;

2. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda J. A. umowę darowizny udziału w wysokości 1/2 (jedna druga) we własności nieruchomości położonej w miejscowości K. (gmina O.) przy ulicy (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Zgierzu prowadzona jest księga wieczysta nr (...) która to umowa została zawarta w dniu 26 października 2010 roku przed notariuszem K. N. w Kancelarii Notarialnej w Ł., repertorium (...) pomiędzy K. K. oraz J. K. (1) i jego żoną E. K., w zakresie wierzytelności J. A. w kwocie 145.182,33 zł (sto czterdzieści pięć tysięcy sto osiemdziesiąt dwa złote trzydzieści trzy grosze) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 4 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty i w kwocie 4272,62 zł (cztery tysiące dwieście siedemdziesiąt dwa złote sześćdziesiąt dwa grosze), wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 8 października 2010 roku w sprawie o sygn. akt X GC 329/08 oraz w zakresie wierzytelności J. A. w kwocie 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) wynikającej z wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 kwietnia 2011 roku w sprawie o sygn. akt I ACa 75/11;

3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4517 zł (cztery tysiące pięćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygnatura akt II C 683/12

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w dniu 21 sierpnia 2012 roku, skierowanym przeciwko K. K., reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym J. A. żądał uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda czynności prawnej

w postaci umowy sprzedaży samochodu marki V. (...) o nr rej. (...) z dnia 11 marca 2011 roku zawartej między pozwanym a ojcem pozwanego J. K. (1) celem zaspokojenia wierzytelności przysługującej J. A. wobec J. K. (1):

- w kwocie należności głównej 145.182,33 zł wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 8 października 2010 roku, sygn. akt X GC 329/08 wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty, utrzymanego orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 kwietnia 2011 roku, w sprawie o sygn. akt I ACa 75/11,

- w kwocie 4272,62 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania sądowego I instancji,

- w kwocie 2700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Wniósł także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu pełnomocnik powoda podniósł, iż wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 8 października 2010 roku, w sprawie o sygn. akt XGC 329/08, oraz wyrokiem Sądu Apelacyjnego w sprawie o sygn. akt I ACa 75/11 z dnia 5 kwietnia 2011 roku orzeczono, że J. K. (1) jest zobowiązany do zapłaty J. A. należności w kwocie 145.182,33 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty, 4272,62 zł i 2700 zł tytułem kosztów postępowania. Na podstawie tytułu wykonawczego wierzyciel prowadził egzekucję przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, w sprawie o sygn. akt Km 844/11, która została umorzona wobec stwierdzenia jej całkowitej bezskuteczności. Na podstawie umowy sprzedaży z dnia 11 marca 2011 roku własność jedynego wartościowego składnika majątku dłużnika J. K. (1) tj. samochodu V. (...) o nr rej. (...) została nabyta przez jego syna – pozwanego K. K., który jest osobą bliską dla dłużnika i jako taka miał świadomość działania z pokrzywdzeniem wierzyciela. Wezwanie pozwanego do zapłaty pozostało bezskuteczne.

/pozew – k. 2-5, pełnomocnictwo- k. 6/

Na rozprawie w dniu 5 lutego 2013 roku pozwany reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego wniósł o oddalenie powództwa.

/protokół rozprawy – k 109, pełnomocnictwo k. 108/

W piśmie z dnia 15 lutego 2013 roku pełnomocnik powoda wyjaśnił, że podstawą prawną roszczenia pozwu jest art. 527 i nast. kc.

/pismo – k 118-119/

W piśmie z dnia 19 lutego 2013 roku pełnomocnik pozwanego podniósł, że nie są spełnione przesłanki roszczenia z art. 527 kc. Wyjaśnił, że do daty wyroku z dnia 5 kwietnia 2011 roku brak jest podstaw do przyjęcia, że wierzytelność wobec powoda istniała i podlegała ochronie. Umowa sprzedaży przedmiotowego pojazdu została zawarta 11 marca 2011 roku, a wierzytelność powoda powstała po tej dacie – w dniu wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny w Łodzi. Dłużnik nie mógł więc dokonać sprzedaży z pokrzywdzeniem wierzyciela. Nadto kwotę uzyskaną ze sprzedaży pojazdu, J. K. (1) przeznaczył na spłatę wierzycieli, ponieważ w 2010 roku miał znaczne zadłużenia wobec banków, ZUS i dostawców materiałów budowlanych. Wskutek dokonanej czynności prawnej dłużnik otrzymał świadczenie ekwiwalentne. W przypadku nie dokonania czynności, powód nie zostałby zaspokojony w żadnym stopniu. Wyjaśnił też, że istnienie bliskich stosunków nie jest tożsame z relacjami rodzinnymi. Pozwany nie mieszka z dłużnikiem, nie prowadzi z nim działalności gospodarczej, dłużnik nie udzielał pozwanemu szczegółowych informacji, kto jest jego wierzycielem, jakie są prowadzone wobec niego postępowania egzekucyjne i jaki jest stan jego zadłużenia. Wobec powyższego pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

/pismo – k. 122-126/

W piśmie z dnia 23 maja 2013 roku pełnomocnik powoda rozszerzył powództwo w ten sposób, że żądał uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda czynności prawnej w postaci umowy darowizny z dnia 26 października 2010 roku udziału 1/2 części nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), gminie O., dla której Sąd Rejonowy w Zgierzu prowadzi księgę wieczystą nr (...), zawartej między pozwanym a E. K. i ojcem pozwanego J. K. (1), celem zaspokojenia wierzytelności przysługującej J. A. wobec J. K. (1):

- w kwocie należności głównej 145.182,33 zł wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 8 października 2010 roku, sygn. akt X GC 329/08 wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty, utrzymanego orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 kwietnia 2011 roku, w sprawie o sygn. akt I ACa 75/11,
- w kwocie 4272,62 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania sądowego I instancji,
- w kwocie 2700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Wniósł także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów rozszerzonego procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu wyjaśnił, że J. A. i J. K. (1) byli związani umową o roboty budowlane z dnia 15 lipca 2007 roku. Po ostatecznym rozliczeniu robót do zwrotu dla powoda pozostała kwota 145.182,33 zł, która została zasądzona przez Sąd Okręgowy w Łodzi. Wierzytelność powoda istnieje co najmniej od 4 grudnia 2007 roku, zatem darowizna z dnia 26 października 2010 roku została dokonana przez J. K. (1) z pełną świadomością wyzbycia się wszelkich wartościowych składników majątku w celu pokrzywdzenia powoda.

/pismo- k. 212-216/

W piśmie z dnia 6 czerwca 2013 roku pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie powództwa w rozszerzonym zakresie, oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych w postępowaniu prowadzonym w wyniku rozszerzenia powództwa. W uzasadnieniu podniósł, że dla powództwa nie są spełnione przesłanki skuteczności akcji paulińskiej wobec udziału w nieruchomości. Darowizna została dokonana w dacie, gdy zadłużenie wobec powoda nie istniało, nie istniała zatem prawnie chroniona wierzytelność. J. K. (1) w 2010 roku miał długi, prowadził jednak działalność gospodarczą, osiągał z tego tytułu dochody i spłacał zadłużenia. Niewypłacalność w dacie darowizny nie istniała, w szczególności nie można uznać, że istniała niewypłacalność wobec powoda. Umową darowizny J. K. (1) i E. K. objęli udział wynoszący 1/2 własności nieruchomości wchodzący w skład małżeńskiej wspólności majątkowej. Małżonka dłużnika nie była dłużnikiem z majątku wspólnego, mogła zatem dokonać darowizny.

/pismo- k. 223-225/

Do dnia zamknięcia rozprawy stanowiska stron pozostały niezmienione.

/protokół rozprawy- k. 322/

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 8 października 2010 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt X GC 329/08 Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził od J. K. (1) na rzecz J. A. kwotę 145.182,33 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty oraz tytułem zwrotu kosztów postępowania kwotę 4272,62 zł:

Na skutek apelacji J. K. (1) od tego wyroku, wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2011 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I ACa 75/11 Sąd Apelacyjny w Łodzi, oddalił apelację oraz zasądził od J. K. (1) na rzecz J. A. kwotę 2700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2011 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I ACa 75/11 Sąd Apelacyjny w Łodzi nadał klauzulę wykonalności powyżej opisanym wyrokom w zakresie zasadzającym należności na rzecz J. A..

/okoliczności bezsporne, odpisy wyroków- k. 8-9, odpis postanowienia k. 10-11 – także k. 161 i 183-184/

W 2007 roku J. K. (1) wykonywał dla powoda prace budowlane. Należność główna objęta powyższym tytułem wykonawczym wynika z nadpłaconej przez powoda ojcu pozwanego kwoty za wykonane prace.

/kserokopie uzasadnień wyroków k. 162-182, k. 185-206, zeznania powoda k. 110, k. 322, zeznania świadka J. K. (1) k. 113-114/

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi J. K. (2), w sprawie o sygnaturze akt Km 844/11 prowadził egzekucję przeciwko dłużnikowi J. K. (1) na wniosek J. A. na podstawie tytułu wykonawczego w postaci opisanych wyżej wyroków w sprawach I ACa 75/11 i X GC 329/08, zaopatrzonych w klauzulę wykonalności dnia 7 kwietnia 2011 roku. Postanowieniem z dnia 10 lipca 2012 roku Komornik w sprawie Km 844/11 stwierdził bezskuteczność egzekucji w stosunku do dłużnika i umorzył postępowanie egzekucyjne w trybie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.

/kserokopia zawiadomienia k. 293-294, odpis postanowienia komornika- k. 12, odpis zawiadomienia k. 320/

Powód nie otrzymał zapłaty należności objętych powyższym tytułem wykonawczym w żadnej części.

/zeznania powoda k. 215, k. 322/

W drodze umowy darowizny sporządzonej aktem notarialnym dnia 26 października 2010 roku przed notariuszem K. N. w Kancelarii Notarialnej w Ł., za numerem Repertorium A 4657/2010, pozwany nabył od swojej matki E. K. i swojego ojca J. K. (1) udział w wysokości 1/2 we własności zabudowanej nieruchomości położonej w miejscowości K. przy ulicy (...), gmina O., dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Zgierzu prowadzi księgę wieczystą numer (...). Przedmiotowy przysługiwał E. K. i J. K. (1) na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej.

/kserokopia aktu notarialnego k. 145-146, odpis księgi wieczystej k. 323-328/

W dniu 11 marca 2011 roku J. K. (1), prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Usługi (...) - Elektryczne, sprzedał swojemu synowi K. K. stanowiący jego własność samochód osobowy marki V. (...) nr rej. (...), rok prod. 2004, nr VIN (...) za kwotę 15.000 zł. Na potwierdzenie dokonania czynności wystawił fakturę VAT nr (...). Jako sposób zapłaty strony umowy wskazały płatność gotówką w terminie do 11 marca 2011 roku. J. K. (1) kupił przedmiotowy pojazd w dniu 20 października 2007 roku za kwotę 20.000 zł.

/faktura k. 91, kserokopie kart informacyjnych k. 26, k. 32, kserokopie decyzji k. 27, k. 35, kserokopia dowodu rejestracyjnego k. 38-39, kserokopia umowy k. 92/

Należność tytułem ceny za samochód pozwany zapłacił ojcu w gotówce do ręki.

/zeznania pozwanego k. 112, k. 314, zeznania świadka J. K. (1) k. 115/

Pismem nadanym dnia 15 sierpnia 2012 roku pełnomocnik powoda wzywał pozwanego do zapłaty kwoty 20.000 zł w związku z nabyciem samochodu marki V. (...) nr rej. (...), pod rygorem skierowania pozwu w trybie art. 527 kc.

/pismo wraz z potwierdzeniem nadania k. 14/

W czasie, gdy J. K. (1) prowadził dla powoda prace budowlane w 2007 roku, pozwany bywał na terenie budowy. K. K. prowadził działalność gospodarczą podobną jak jego ojciec. Pozwany wiedział kiedy prace na budowie powoda zostały przerwane. Pozwany słyszał rozmowy powoda z J. K. (1) dotyczące rozliczeń za wykonywane prace. Miała miejsce sytuacja, gdy powód krzyczał na pozwanego w związku z nie rozliczeniem się przez J. K. (1).

/zeznania powoda k. 110, k. 112, k. 250-251, k. 322, zeznania pozwanego k. 112, k. 314/

Sytuacja materialna J. K. (1) była ciężka od 2009 roku i systematycznie pogarszała się. Miał zadłużenia m.in. w urzędzie skarbowym, wobec banków, w hurtowni, w ZUS. Pozwany wiedział, że jego ojciec ma zadłużenia i kłopoty z wierzycielami. Obecnie J. K. (1) jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. W dacie darowizny udziału w nieruchomości J. K. (1) nie posiadał innych wartościowych składników majątku poza samochodem marki V. (...) nr rej. (...). W dacie sprzedaży samochodu J. K. (1) nie miał poza tym samochodem żadnych wartościowych składników majątku. Wówczas już toczyły się przeciwko J. K. (1) postępowania egzekucyjne z wniosku hurtowni i urzędu skarbowego. Obecnie J. K. (1) posiada m.in. zadłużenia: wobec urzędu skarbowego – na ok. 200.000 zł, wobec banków na ok. 180.000 zł, wobec ZUS – na ponad 20.000 zł. W marcu 2011 roku jego sytuacja materialna była podobna, z tym, że należności odsetkowe były mniejsze.

/zeznania pozwanego k. 110-112 k. 314, zeznania świadka J. K. (1) k. 114-115, k. 248 -, zeznania świadka A. K. k. 249-250, kserokopia tytułu wykonawczego k. 93-94, kserokopia porozumienia k. 95-98, kserokopia zaświadczenia k. 99, zaświadczenie k. 127, kserokopia aneksu k. 128-128v, pismo k. 131, wypowiedzenie porozumienia k. 132, zaświadczenie k. 133, kserokopia umowy k. 134-135v, zaświadczenie k. 136, kserokopia decyzji k. 137-141v, kserokopia tytułu wykonawczego k. 142-142v, /

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o powołane dowody z dokumentów lub ich kserokopii stosując przepis art. 308 k.p.c., których treść i autentyczność nie budziła żadnych wątpliwości, a także w oparciu o zeznania powoda oraz w części na podstawie zeznań pozwanego i powołanych w sprawie świadków (o zakresie w jakim Sąd nie dał wiary tym dowodom – w dalszej części uzasadnienia).

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo podlega uwzględnieniu w całości.

Podstawę prawną żądania pozwu stanowi przepis art. 527 k.c., statuujący zasadę skargi pauliańskiej.

Stosownie do powołanego przepisu, gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć (§ 1). Paragraf 2 stanowi, iż czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (§3).

Cytowany przepis przyznaje wierzycielowi uprawnienie do zaskarżania czynności dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, czego konsekwencją może być uznanie tych czynności za bezskuteczne względem skarżącego. Nie ulega wątpliwości, że zaskarżona może być tylko czynność prawna, której skutkiem jest zmniejszenie majątku dłużnika: bądź dlatego, że z majątku coś ubyło, bądź że do niego nie weszło to, co mogło i powinno wejść, gdyby czynność nie została dokonana. Według wskazanego przepisu przesłankami skargi paulińskiej są:

1. pokrzywdzenie wierzycieli;
2. uzyskanie korzyści majątkowej przez osobę trzecią wskutek czynności prawnej dłużnika;
3. działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli;
4. wiedza lub możliwość – przy zachowaniu należytej staranności – dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią.

Ocena stanu faktycznego przez pryzmat wskazanych przesłanek uzależniona jest od stwierdzenia, czy charakter czynności objętej żądaniem pozwu jest tego rodzaju, że mieści się w zakresie wytyczonym przez przepis art. 527 k.c.

Za bezskuteczną na gruncie omawianego przepisu uznana być może jedynie taką czynność, mocą której majątek dłużnika ulega pomniejszeniu – a zatem umowa wywołująca bezpośredni skutek w jego majątku. W niniejszej sprawie w drodze umowy darowizny J. K. (1) i E. K. przekazali na rzecz pozwanego (swojego syna) udział w wysokości 1/2 we własności nieruchomości położonej w miejscowości K., zaś na podstawie umowy sprzedaży pozwany nabył od swojego ojca samochód V. (...). W wyniku tych czynności prawnych majątek dłużnika uległ pomniejszeniu.

W analizowanym stanie faktycznym nie miało znaczenia twierdzenie pozwanego, że za nabyty samochód uiścił kwotę odpowiadającą jego wartości rynkowej.

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela pogląd, że uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej wcale nie musi wiązać się bezpośrednio z uzyskaniem przez osobę trzecią wymiernych korzyści. (por. M. Allerhand, Prawo upadłościowe. Komentarz, Warszawa 1991; R. Longchamps de Bérier, Zobowiązania, Lwów 1939)

Do przyjęcia, iż osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, wystarczy zatem wykazanie, że na podstawie czynności prawnej dłużnika nabyła ona rzecz lub prawo albo została zwolniona z obowiązku, co spowodowało zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli (wyr. SN z 7.12.1999 r., I CKN 287/98, L.). Korzyść ma miejsce także wówczas, gdy osoba trzecia płaci za rzecz nabytą od dłużnika cenę odpowiadającą wartości rynkowej tej rzeczy (por. wyr. SA w Gdańsku z 28.10.1999 r., I ACa 638/99, OSA 2002, Nr 2, poz. 14).

Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 czerwca 2007 roku, w sprawie o sygn. akt IV CSK 115/07, opubl. L., wskazując że samo uzyskanie przez dłużnika na skutek dokonania zaskarżonej czynności ekwiwalentu od osoby trzeciej nie eliminuje stanu pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli wierzyciel nie miał możliwości uzyskania zaspokojenia chronionej wierzytelności z ekwiwalentu (świadczenia wzajemnego osoby trzeciej). Również w takiej sytuacji rozporządzenie majątkowe dłużnika mogłoby prowadzić do stanu jego niewypłacalności, skoro uzyskany przez dłużnika ekwiwalent rozporządzenia nie umożliwi wierzycielowi zaspokojenia egzekucyjnego chronionej wierzytelności.

W powództwie opartym na skardze pauliańskiej, powód, będący wierzycielem, powinien wskazać nie tylko czynność, która została dokonana z jego pokrzywdzeniem, sam fakt pokrzywdzenia, okoliczności subiektywne po stronie dłużnika i pozwanego, ale przede wszystkim winien wskazać, że istnieje dłużnik oraz, że pozwany uzyskał od niego korzyść majątkową kosztem powoda w tym sensie, że powód, na skutek wynikłej niewypłacalności dłużnika, nie jest w stanie zaspokoić się z majątku dłużnika odnośnie do swojej wierzytelności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2000 roku, V CKN 149/00). Przy czym Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 listopada 2003 roku (III CKN 355/01) zaakcentował, że precyzja wierzytelności (obejmująca przynajmniej jej istnienie, tytuł prawny i wysokość) należy do wierzyciela, bowiem wierzyciel wyznacza w skardze z art. 527 k.c. przedmiot ochrony pauliańskiej. Ochroną pauliańską objęta jest bowiem zawsze konkretna wierzytelność, stanowiąca przedmiot żądanej przez wierzyciela ochrony, a nie wszelkie bliżej nieoznaczone prawa powoda. Wskazanie wysokości wierzytelności jest tym bardziej istotne, że bezskutecznością może być objęta jedynie czynność prawna dłużnika maksymalnie do rozmiarów konkretnej wierzytelności przysługującej wierzycielowi, stąd sentencja wyroku wydanego na podstawie art. 527 § 1 k.c., a co za tym idzie żądanie pozwu wyznaczające granice rozpoznania sprawy i rozstrzygnięcia musi określać wierzytelność, której ochronie wyrok ze skargi pauliańskiej ma służyć, stanowiąc podstawę pierwszeństwa w zaspokojeniu wierzytelności, stosownie do art. 532 k.c.

W rozpoznawanej sprawie ustalono istnienie wierzytelności powoda. Nadto, w ocenie Sądu, wierzytelność powoda w dniu dokonywania sprzedaży pojazdu, w dniu dokonania darowizny i w dniu wystąpienia z powództwem była skonkretyzowana w takim stopniu, który umożliwił udzielenie jej ochrony w ramach actio pauliana. Dodatkowo, na dzień wystąpienia ze skargą pauliańską była ona objęta tytułem wykonawczym.

W niniejszej sprawie ustalono, że J. K. (1) jest dłużnikiem strony powodowej, a także bezspornym jest, iż J. K. (1) nie zapłacił na rzecz wierzyciela dłużnej kwoty wraz z odsetkami, w wysokości wynikającej z wyroków wydanych w sprawach X GC 329/08 i I ACa 75/11.

Nie ma racji pozwany, gdy twierdzi, że wierzytelność wobec powoda powstała dopiero w dacie wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny. Do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie o zapłatę podstawą powinności świadczenia dłużnika była zawarta między stronami umowa o roboty budowlane, zaś po zakończeniu postępowania i wydaniu orzeczenia – tytuł wykonawczy wydany na wniosek wierzyciela. Jak wynika z wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi, wydanego w sprawie o sygn. akt X GC 329/08, dłużnik winien liczyć się z koniecznością zapłaty co najmniej od 4 grudnia 2007 roku, gdyż od tego dnia zasądzone zostały odsetki ustawowe.

W ocenie sądu, w niniejszym postępowaniu powód wykazał niewypłacalność dłużnika, będącą obiektywnie istniejącym stanem majątku dłużnika, który może być wykazany wszelkimi środkami dowodowymi. W niniejszej sprawie zostało załączone postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego w stosunku do dłużnika z uwagi na bezskuteczność egzekucji.

Pokrzywdzenie wierzyciela polega na tym, że jego wierzytelność nie może być zrealizowana i zrealizowanie jej w przyszłości jest również wątpliwe.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18.09.1998 r., III CKN 612/97 (OSNC 1999, nr 3, poz. 56), o niewypłacalności dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. świadczy m.in. bezskuteczność przeprowadzonej przeciwko niemu egzekucji, która, w odniesieniu do świadczeń pieniężnych, może być prowadzona z różnych, a zatem także tylko z niektórych składników majątku dłużnika. Jeżeli zatem egzekucja świadczenia pieniężnego przeprowadzona z jednej choćby części majątku okaże się bezskuteczna, jest to wystarczające do przyjęcia, że wykazana została w ten sposób niewypłacalność dłużnika zalegającego z zapłatą. Stanowisko takie znajduje podwójne uzasadnienie: z jednej strony dłużnik może i powinien, dysponując innymi składnikami majątku, zapłacić egzekwowaną należność, co czyniłoby roszczenie pauliańskie bezprzedmiotowym, z drugiej zaś strony nie można wymagać od chcącego skorzystać z tej ochrony wierzyciela, ażeby wszczynał kolejno wiele postępowań egzekucyjnych, mnożył związane z tym koszty, pokonywał przeszkody związane z samym ustaleniem, z jakich części składa się majątek dłużnika, i wreszcie przyjmował na siebie skutki niepowodzeń kolejnych egzekucji.

Należy również przypomnieć, że zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia, oraz że wiążąca się z pokrzywdzeniem niewypłacalność dłużnika musi istnieć zarówno w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez sąd o zawartym w niej żądaniu uznania czynności prawnej za bezskuteczną (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22.3.2001 r., V CKN 280/00, nie publ., z dnia 23.7.2003 r., II CKN 299/01, nie publ. lub z dnia 29.6.2004 r., II CK 367/03, nie publ.).

W niniejszej sprawie, zatem dla oceny pokrzywdzenia powoda miarodajny jest stan majątku dłużnika w chwili wytoczenia powództwa, tj. w dniu 21 sierpnia 2012 roku, oraz w chwili wydania wyroku.

Wobec dłużnika toczyło się postępowanie egzekucyjne, które nie doprowadziło do zaspokojenia wierzyciela. Egzekucja komornicza prowadzona przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi J. K. (2) o w sprawie o sygn. akt Km 844/11 okazała się bezskuteczna.

Czynność odpłatna może powodować niewypłacalność dłużnika także wówczas, gdy otrzymany przez dłużnika ekwiwalent jest nieosiągalny dla wierzyciela (np. stanowią go usługi, przedmioty niepodlegające egzekucji, pieniądze, które dłużnik ukrył).

Nie można natomiast skutecznie zaskarżyć czynności odpłatnej, jeżeli uzyskany ekwiwalent został przez dłużnika wykorzystany do zaspokojenia wierzycieli (tak wyr. SN: z 7.12.1999 r., I CKN 287/98, L.; z 5.3.2008 r., V CSK 471/07, L.; z 9.4.2010 r., III CSK 273/09, L.; z 6.10.2011 r., V CSK 493/10, L.). Wobec braku ustawowych ograniczeń w tym

względnie dłużnik ma, co do zasady, swobodę wyboru tego z kilku wierzycieli, którego chce zaspokoić i dokonanie tego wyboru nie uzasadnia zarzutu pokrzywdzenia wierzycieli. W orzecznictwie dopuszcza się jednak wyjątek od tej zasady, gdy "dłużnik dokonał wyboru wierzyciela w sposób arbitralny, prowadzący do jego uprzywilejowania kosztem pozostałych wierzycieli" (tak wyr. SN z 23.11.2005 r., II CK 225/05, L., oraz wyr. SN z 20.10.2011 r., IV CSK 39/11, L.).

Na gruncie niniejszej sprawy pozwany podnosił, że jego ojciec przeznaczył uzyskane ze sprzedaży samochodu pieniądze na spłatę niektórych wierzycieli. Wywodził stąd, że czynność prawna dłużnika nie powodowała generalnie pokrzywdzenia wierzycieli.

Materiał dowodowy nie potwierdził przyjętej przez pozwanego tezy, przesądzając tym samym o jej niewiarygodności. Jak ustalono J. K. (1) sprzedał synowi samochód w dniu 11 marca 2011 roku. Ze złożonych przez pozwanego do akt dokumentów nie wynika, że z kwoty uzyskanej ze sprzedaży jego ojciec dokonał określonych wpłat na rzecz wierzycieli. Wpłata na rzecz urzędu skarbowego na kwotę 2352,51 zł (k. 143) nosi datę 9 06 11r, zaś cztery wpłaty na rzecz (...) na kwotę po 500 zł każda dokonane zostały w dniach: 1.08.11r, 1.12.11r, 5.01.12r., 9.02.12r. (k. 144-144v) Przedłożone dowody zapłaty poza tym, że nie odpowiadają kwocie uzyskanej ze sprzedaży samochodu, to nadto nie zostały dokonane w tej samej bądź zbliżonej dacie, do daty zawarcia umowy sprzedaży. Wprawdzie J. K. (1) twierdził, że zapłatę od syna otrzymał w ratach, ale pozwany nie wyjaśnił nawet (a tym bardziej nie udowodnił) kiedy i w jakich kwotach przekazywał pieniądze ojcu. Tymczasem z dokumentu faktury wynika wprost termin płatności całej kwoty 15.000 zł – odpowiadający dacie sprzedaży pojazdu.

Pozostałe przedłożone przez pozwanego dokumenty potwierdzają tylko posiadanie przez jego ojca szeregu zobowiązań i problemy z ich spłatą, i w żaden sposób nie wynika z nich, aby kwota uzyskana ze sprzedaży pojazdu przeznaczona została na zaspokojenie wierzycieli.

Stosownie do treści art. 533 k.c., osoba trzecia, która uzyskała korzyść majątkową wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, może zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności za bezskuteczną, jeżeli zaspokoi tego wierzyciela albo wskaże mu wystarczające do jego zaspokojenia mienie dłużnika.

Osobie trzeciej może zależeć na zachowaniu korzyści uzyskanej od dłużnika. Może ona, zatem zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela, jeżeli sama go zaspokoi albo wskaże mienie dłużnika wystarczające dla zaspokojenia (i zarazem nadające się do egzekucji). Przysługuje jej zatem, jako zobowiązanej do znoszenia prowadzonej przez wierzyciela egzekucji, upoważnienie przemienne umożliwiające zwolnienie się z tego zobowiązania w inny sposób (por. orz. SN z 11.10.1980 r., III CZP 37/80, OSP 1983, poz. 83; tamże, glosa M. Ożoga; M. Pyziak-Szafnicka, Ochrona, s. 171).

Zaspokojenie wierzyciela w rozumieniu art. 533 k.c. polega na spełnieniu na jego rzecz świadczenia o wartości uzyskanej przez osobę trzecią korzyści. Nie jest, zatem konieczne zaspokojenie wierzytelności w pełnej wysokości. To samo dotyczy wartości wskazanego przez osobę trzecią mienia dłużnika "wystarczającego" do zaspokojenia wierzyciela.

Strona pozwana nie zgłosiła jednak zarzutów z art. 533 k.c., a tym bardziej nie zaspokoiła wierzyciela ani nie wskazała mienia dłużnika wystarczającego do zaspokojenia wierzyciela.

Powyższe prowadzi do wniosku, że powód będzie mógł, przynajmniej w części, zaspokoić swoją wierzytelność na skutek uwzględnienia powództwa. Natomiast możliwość częściowego zaspokojenia się z przedmiotu zaskarżonej czynności nie ogranicza uprawnienia do skargi paulińskiej. Wierzyciel ma prawo domagać się także w takiej sytuacji uznania bezskuteczności czynności prawnej w całości i ze względu na całą swoją wierzytelność (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2007 r., sygn. II CSK 93/07).

Po ustaleniu, że przedmiotowa czynność prawna dokonana została z pokrzywdzeniem wierzycieli, należało odnieść się do stanowiska pozwanego

w zakresie braku po jej stronie świadomości tego pokrzywdzenia.

W piśmiennictwie podkreśla się, iż dzięki art. 527 § 3 k.c. wierzyciel nie musi wykazywać, że osoba trzecia wiedziała lub przy dołożeniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli – bowiem okoliczność ta jest objęta domniemaniem prawnym. Uzasadnieniem dla wprowadzenia tego domniemania jest okoliczność, iż osoby bliskie gotowe są do niesienia pomocy dłużnikowi i są bardziej skłonne do zawarcia nieuczciwej transakcji. Nadto, gdy czynność dokonana jest na rzecz osoby pozostającej w bliskim stosunku faktycznym z dłużnikiem, mogą mieć miejsce takie sytuacje, gdy dłużnik nie będzie pozbawiony faktycznego dysponowania korzyścią.

W orzecznictwie i piśmiennictwie wskazuje się, że o istnieniu bliskiego stosunku pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią decydują zwykle więzy rodzinne (pokrewieństwo, powinowactwo) oraz małżeństwo, konkubinat. Do takich stosunków zaliczyć można więzy przyjaźni, bliskiej znajomości, wdzięczności, zależności, więzy powstające na tle prowadzenia wspólnych interesów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 1996 r., I CRN 61/96, OSNC 1996, nr 9, poz. 125). Bliska więź prawno-rodzinna może stanowić podstawę domniemania faktycznego, że dane osoby pozostają w bliskim stosunku w rozumieniu art. 527 k.c.

W odniesieniu do tej kwestii, punktem rozważań winien być ciężar dowodu. Domniemanie zawarte w art. 527 § 3 k.p.c., dotyczące osób pozostających z dłużnikiem w bliskim stosunku oznacza, że ciężar dowodzenia został przerzucony na nabywcę. To pozwany w niniejszej sprawie winien wykazać, że nie posiadał wiedzy na temat sytuacji ojca i okoliczności, w jakich nabywa prawo do samochodu i udziału w nieruchomości. Dokonana pod tym kątem analiza przedstawionych dowodów prowadzi do wniosku, że strona pozwana nie sprostала ciężarowi dowodu.

Pozwany zeznał, że nie brał udziału w pracach dla powoda na budowie, oraz nie miał wiedzy na temat rozliczeń swojego ojca z powodem. Nadto twierdził, że nie jest osobą bliską dla J. K. (1) w rozumieniu powołanego wyżej przepisu art. 527 § 3 kc. Jego twierdzenia miały znaleźć poparcie w zeznaniach J. K. (1) i A. K..

Treści zeznań pozwanego i świadków w tej części przeczą okoliczności sprawy. Pozwany nie wskazał na żadne okoliczności mogące uprawdopodobnić rzeczywiste zerwanie więzi z ojcem, a pozostały materiał dowodowy zgromadzony w sprawie świadczy o ich istnieniu.

Należy bowiem zauważyć, że pozwany i dłużnik są związani więzami rodzinnymi, prowadzili działalność gospodarczą o podobnym profilu. Pozwany jak sam stwierdził kupił od ojca samochód, gdyż chciał mu pomóc. Pozwany i jego żona wiedzieli o problemach finansowych J. K. (1) (potwierdziła to w swoich zeznaniach A. K.). Wcześniej rodzice darowizną przenieśli na syna udział w nieruchomości. Pozwany był na terenie budowy w czasie prowadzonych przez ojca prac dla powoda. Już te okoliczności wskazują na istnienie relacji.

W ocenie Sądu powyższe świadczy to istnieniu bliskich więzi rodzinnych. Pozwany nie wykazał tym samym, aby jego relacje z ojcem były dotknięte dysfunkcją, nieprawidłowością. Lakoniczne zeznania pozwanego i świadków są niewystarczające do obalenia domniemania wynikłego z art. 527 § 3 k.p.c.

Niezależnie od przyczyn, dla których pozwany przyjeżdżał na teren budowy (czy pomagał ojcu w pracach tam prowadzonych czy jedynie parkował samochód czy też jak początkowo twierdził świadek J. K. (1) – odwiedzał ojca), Sąd nie dał wiary pozwanemu, że nie wiedział o okolicznościach zakończenia prac. Nawet jeśli pozwany nie znał szczegółów dotyczących rozliczeń powoda z jego ojcem, to sam przyznał, że miała miejsce sytuacja, że powód krzyczał na niego gdy odjeżdżał. Nie są logiczne tłumaczenia pozwanego, że nie wiedział co powód do niego wówczas mówił, i nie wiedział dlaczego, ewentualnie, że nie próbował ustalić przyczyn takiego stanu rzeczy ze swoim ojcem. Sąd dał w tym zakresie wiarę konsekwentnym zeznaniom powoda, który stwierdził, że pozwany był obecny przy rozmowach dotyczących rozliczeń, a nadto doszło do ostrej rozmowy na ten temat z pozwanym.

Powyższa analiza prowadzi do wniosku, że strona pozwana nie zdołała udowodnić podnoszonych twierdzeń i obalić domniemania ustawowego.

Podstawowa reguła z art. 527 § 1 KC wymaga, by dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, czyli zdawał sobie sprawę z tego, że jego czynność prawna może spowodować niemożliwość uzyskania zaspokojenia przez jego wierzycieli. Nie chodzi tu zatem o zamiar pokrzywdzenia, a tylko o świadomość możliwości jego wystąpienia. Świadomość ta nie musi odnosić się do żadnego konkretnego wierzyciela. Dlatego nawet, gdyby pozwany nie wiedział o istnieniu wierzytelności powoda, to nie miałyby to znaczenia w sytuacji, gdy wiedział, że jego ojciec ma zadłużenia wobec różnych podmiotów, a jego sytuacja materialna nie pozwala na regulowanie tych zobowiązań, co w konsekwencji doprowadziło do postępowań egzekucyjnych.

Do przyjęcia świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli, o którą chodzi w art. 527 par. 1 KC, wystarczy by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Rzeczą obojętną przy tym jest, do którego z wierzycieli się ona odnosiła. /tak Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w wyroku z dnia 10 stycznia 1995 roku, w sprawie o sygn. akt I ACr 1014/94, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 2014-09-25, I ACa 411/14/.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd uznał, że pozwany nie obalił domniemania z art. 527 § 3 k.c..

W rozpoznawanej sprawie zostały, zatem spełnione przesłanki wynikające z przepisu art. 527 k.c., a ponadto – w odniesieniu do żądania pozwu dotyczącego umowy darowizny - zastosowanie ma art. 528 k.c., według którego okoliczność, że osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o tym, że dokonując czynności prawnej dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli, tj. okoliczność, która według reguły z art. 527 § 1 jest istotna dla możliwości uznania czynności dłużnika za bezskuteczną, nie ma znaczenia w sytuacji, gdy osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie.

W tej sytuacji wierzyciel nie musi wykazywać wymienionej okoliczności, a osoba trzecia nie może bronić się przez wykazanie, że nie wiedziała lub nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli. Przepis ten stanowi, bowiem najdalej idące ułatwienie w realizacji skargi pauliańskiej przez wierzyciela. Wskazać jednak należy, iż z ustalonego stanu faktycznego wynika, że pozwany wiedział o tym, że dokonując czynności jego ojciec wyzbywa się jednego z nielicznych składników swojego majątku, z którego mogłaby być prowadzona egzekucja, a nadto, że sytuacja materialna jego ojca od 2009 roku była ciężka i wyzbycie się tego składnika majątku może skutkować niewypłacalnością J. K. (1).

Wbrew twierdzeniu pozwanego nie stanowiła przeszkody dla uwzględnienia powództwa okoliczność, że udział w wysokości 1/2 we własności nieruchomości darowali pozwanemu jego rodzice pozostający we wspólności ustawowej.

Wierzyciel, którego dłużnikiem jest jeden z małżonków, może żądać na podstawie art. 527 § 1 KC uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej przez obu małżonków i dotyczącej ich majątku wspólnego, gdy małżonek dłużnika nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania w myśl art. 41 § 1 KRO. Również po nowelizacji art. 41 § 1 KRO, zgodnie, z którym małżonek dłużnika nieudzielający zgody na zaciągnięcie określonego zobowiązania, nie odpowiada w zasadzie za to zobowiązanie nawet majątkiem wspólnym (poza pewnymi wyjątkami), należy przyjąć dopuszczalność zaskarżenia przez wierzyciela skargą pauliańską czynności prawnej (darowizny) dokonanej przez oboje małżonków na rzecz osoby trzeciej (m.in. dziecka tych małżonków), gdy przedmiot darowizny wchodził do ich majątku wspólnego i nastąpiły wszystkie przesłanki skargi (art. 527 KC).

Sam udział małżonka niebędącego dłużnikiem wierzyciela w czynności prawnej noszącej cechy czynności fraudacyjnej jest wystarczającą okolicznością przemawiającą za możliwością uznania całej czynności prawnej za bezskuteczną wobec wierzyciela (art. 532 KC), a nie tylko za zakwestionowaniem jej skuteczności wobec zadłużonego małżonka. Inną kwestią jest sposób prowadzenia egzekucji na podstawie takiego wyroku wobec osoby trzeciej z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności prawnej uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły (art. 532 KC).

/tak Sąd Najwyższy w Białymstoku w wyroku i uzasadnieniu z dnia 6 czerwca 2013 roku, w sprawie o sygn. akt I ACa 821/12, opubl. L./.

Reasumując powyższe rozważania Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Rozstrzygnięcie w przedmiotowej sprawie oznacza, że zaskarżone czynności zachowują ważność, ale są one bezskuteczne tylko w stosunku do wierzyciela, który czynności te zaskarżył, natomiast w stosunku do innych osób, a w szczególności między dłużnikiem a osobą trzecią, która uzyskała korzyść majątkową, oraz w stosunku do innych wierzycieli czynności te pozostają nadal skuteczne (jest to tzw. bezskuteczność względna).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., przyjmując że skoro powód wygrał proces należy się mu od pozwanego zwrot poniesionych kosztów. Na koszty te złożyły się: opłata stosunkowa od pozwu w kwocie 2000 zł., koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2.400 zł. ustalone zgodnie z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013r. poz. 490), oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji.